

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Scala coeli

Johannes <Gobi, Iunior>

[Straßburg], 1483

De consolatione mortuor

[urn:nbn:de:bsz:31-106862](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-106862)

paradisi. **Q**uarto est dānatio
 nis p̄nūciatiua. Legitur in libro
 de vii. domis spūſ. Quidam vir san
 ctus vidit quādam mulierē miger
 rimā ſtāntem ſup̄ia quādam furnuz
 ardentem z hec tenebat vnū cir
 culum infra quē erant multe per
 ſone non valentes exire. Cūq; in
 terrogasset que eſſent. Rēdit q̄
 ip̄a erat portaria inferni z requi
 ſito nomine. reſpondit q̄ vocabat
 tur cōſuetudo peccādi. Quid igit
 tur dixit ille ſāctus eſt ille circū
 lus. ait illa. Iſte circulus ē amor
 peccati. infra quez teneo adherē
 tes mihi z ſicut homo exiēs in pu
 teo profundo clauſo inſuper non
 poteſt exire. z ignis nō poteſt nu
 triri in aqua nec infirmitatē hūis
 infra medulla offium poteſt cura
 ri. ſic nec aſſuefactis in peccatis.

De Conſolatione mortuoz

Conſolari debent om̄s iſti
 deſolati ſequentes. **P**ri
 mo amicos p̄ mortem per
 dentes. Legitur q̄ ſemel fuit qui
 dam rex habēs vnicū filiū. Qui
 cum eſſet ſtrēnuus z prudētiffim⁹
 Rege exiſtente ſene mortu⁹ eſt.
 Cui⁹ dolorem non valens portare
 pater tanq̄ fatu⁹ ſolus exiſtebat
 in camera. nec poterat conſolari
 p̄ aliquem amicoz. Cūq; hec au
 diens quidam hiſtrio ad eius cu
 riaz acceſſit. z requirebat vt regē

videret. Cūq; repelleretur a ſer
 uitorib⁹ dixit. vemo de paradiso
 locutus ſum filio regis. et ſibi de
 eo porto rumores. **Q**uod cum rex
 audiuiſſet p̄cepit vt introducē
 tur. z ſalutato rege dixit. **H**omme
 ego iui ad padisum ad rep̄hendē
 dum dñm. z dixi ſibi q̄ ipſe neſci
 ret regere mundum. z feci vnam
 rōnem. fortiffimam contra euz ſic
 dicendo. **V**nus em̄ erat in vno ge
 nere. z ille vilificabit z vitupabit
 totum genus ſuum. et conſumet in
 malis pl̄ibus hereditates paren
 tum z moys non tangat iſtuz. **E**rit
 alius qui exaltabit totum genus
 ſuum. erit diſcretus z bonus z ſta
 tim moys veniet z percutiet iſtum.
Si petam⁹ pluuias. vos datis no
 bis ſummerſionē. **S**i a vobis peti
 mus ſiccitatem vos dabitis plu
 uiam. **S**i pluuiam ſiccitatem. **E**t
 ſic videtur q̄ vos neſciatis modo
 regere mundum. **T**ūc rex dixit hi
 ſtrioni. **Q**uid reſpondit deus. tūc
 hiſtrio. **D**eus iterogauit me. **S**i
 ego habeam aliquā poſſeſſionem
Et ego reſpondi ſibi q̄ ego hēo
 vnum ortum. in quo erant multe
 arbores z diuerſe. **T**ūc deus. ſūt
 ne omnes fructus illarum arboz
 boni in eodez tempore. **E**go reſpō
 di q̄ non. ymo aliqui circa feſtu⁹
 ſancti iohānis. aliqui circa mediū
 auguſti. aliq̄ circa feſtū Michaeli.
Tūc dixit mihi deus. **D**itus me⁹
 eſt mundus in quo ſunt homines
 tanq̄ arbores. z ideo non omnes

Consolatio mortuorum

fructus eorum sunt homines in uno tempore
nec mihi grati. Sed aliqui in pueri-
tate aliqui in iuuentute aliqui in
senectute. Et ideo vade et dic regi
quod ego de viridario meo accepi fi-
lium suum tanquam pomum odoriferum
et si plus remansisset ibi fuisset feti-
dum corruptum et putrefactum et
hec audiens rex extitit consolatio-
nem accepit. **Item** ad idem. De-
bent consolari quia sunt irremedi-
cabiles. Refert **Priscianus** quod fuit
quidam imperator qui habens unum
cum filium puulum dum deberet
ire ad prelium omnes nobiles ci-
uitatis vocauit et tradidit filium
sic quod in morte pueri esset mors eo-
rum recessit imperator et puer dili-
genter ab omnibus custodit. **Post**
post tres menses deo volente pu-
er mortuus est. Quo mortuo et no-
biles Romani scirent imperatorem
venturum congregauerunt se ad ha-
bendum consilium quomodo respon-
deret et quomodo possent mortem vi-
tare. Tunc vnus sapiens dedit ta-
le consilium. Consulo ut de omni-
bus bonis ciuitatis et etiam de ho-
minibus faciamus quatuor turmas
et ponemus illas in via per quam im-
perator debet venire. In prima turma
ponemus omnia animalia cum om-
nibus iocalibus et diuitiis nostris
In secunda omnes dommas et iu-
uenculas pulcras in tercia omnes
iuvenes et ad bellandum promptos
Et in quarta omnes senes et sapi-
entes magnos. **Cum** imperator ad

primam turmam veniret et interrogauerit
quid sibi voluit ille di-
uicie respondit sibi vnus statum a
nobis. **Primum** in ciuitate ista erat vnus
lapis preciosus mirabilis v-
tutis et mirabilis excellentie. **Cuius**
nobilitatem sciens vnus alius rex
maioris nobilitatis quam vos estis
venit et voluit habere istum lapi-
dem. Cum ergo presentassem ei
omnes istas diuitias ut eum di-
mitteret noluit presentari sibi
propterea contempsit nolimus sibi
resistere per potentiam quia fortior
nobis erat. **Voluimus** sibi ostendere
per rationem ut acquiesceret noluit eo
quod esset sapientior nobis. Tunc in-
terrogabat imperator sapientes quibus
erat ille sapiens et quis erat ille
lapis talis preciosus. **Respondit** illi
Domine iste sapiens est deus qui
omnem creaturam in diuitiis in
sapientia in honore in potentia ex-
cellit. Sed iste lapis preciosus est
filius vester hunc voluimus reti-
nere et dare omnes diuitias filios
et filias contempsit. **Voluimus** bel-
lare contra eum nec potuimus vo-
luimus eum superare nec va-
luimus. Cum ergo omnia illa fecis-
sent ex discretionem eorum imperator
fuit consolatus et remisit mortem
subditis suis. **Item** consolationem
debemus recipere ex mortuis quia
non plangimus eos nisi propter no-
stram necessitatem. Legitur in li-
bro de septem domibus spiritus sancti quod
quidam vir sanctus fuit rogatus

Consolatio mortuorum

ad visitandum uxorem cuiusdam principis. Qui cum accessisset ad ad eam dixit sibi duo exempla. **P**rimum exemplum fuit istud. in monasterio meo quidam azim? optimus et utilis nobis. Et accidit quod quidam princeps magnus venisset ad monasterium nostrum. et audivisset bonitatem azimi. omnino voluit eum habere. Et quia eramus ei mirabiliter obligati. negare non potuimus donationem azimi. Eumque fratres de eius perditione mirabiliter doluissent. et semper revertente principe ad monasterium. vidissent azimum esse portatorem vestrum principis. et ceperunt eum amplius plangere. Tunc dixit eis unus sapiens. Quare plangitis vos sic azimum. Respondebant quod onera nostra portabat. finem et huiusmodi. Tunc sapiens. Vos ergo plangitis damnum et non azimum. nam modo melius comedit magis quiescit. minus laborat. et ita plangitis damnum vestrum et non diligitis azimum. ita dominus dico vobis. vir vester erat azimus vester. et portabat omnia onera hospicii. et providebat de omnibus necessariis. Eum ergo rex celorum eum voluit habere. et nunc sit in maiori quiete etiam habeat locum immortalitatis. et habeat cibum vite et nihil laborat. Vos autem non doletis nisi de damno vestro. et non propter dilectionem quam erga eum habeatis. **S**ecundum exem-

plum quod induxit ad consolationem domine fuit istud. **S**emel fuit quidam miles qui habens uxorem filios et filias multum dilectos fuit infirmus ad mortem. Eum ergo uxor et filii eius stantes iuxta eum cum plangerent. et in suo planctu quibus pretenderet suam necessitatem. miles resumens vires dixit uxori. Ego dimitto vobis fratres consanguineos et parentes. possessiones et divitias. et redditus magnos. et hec et omnia ista et plura alia dimitto vobis et filiis meis. et attendi ad planctum meum et filiorum meorum et nullum vestrum plangit nec plorat me. Quia vado ad terram qua nullus scio me habere amicum. nec consanguineum. in qua nullas possessionem habeo. nec divitias. nusquam recedo et solus. nescio a quibus ero interrogatus. nec cum quibus habere poteris consilium. et in quo hospitium reclinabo. Et ideo cum plangitis me propter damnum vestrum et non propter meum et lugeatis propter me et non propter me ego meipsum plangam. et vocatus notarius destruxit testamentum factum. et medietatem omnium bonorum suorum statim dedit pauperibus. **T**ertio ad idem. Consolationem debemus recipere. quia a natura habemus mortem nec est aliquis qui possit vitare hunc passum. Unde refert Hieronymus quod quidam Magister accessit ad regem Philippum qui perdidit

consanguineā. z ad consolatiōez
 eius plus est tali fabula. **P**ne dū
 milites vestri cum canib⁹ z equis
 z auibus venissent ad quōdam ne
 mus ppter venatiōem lepores in
 ter se consilium habuerūt vt irēt
 ad mare z precipitarent se ibi. **E**ūz
 ergo venissent z essent ī ripa ma
 ris viderūt delphinos fugere. qz
 inseqbantur a piscatorib⁹ z voca
 to vno interrogauerūt quare fu
 giebat. **R**ndit delphinus. qz ha
 bebant timorē z inseqbant. **E**um
 ergo starent ī istis verbis venit
 ceruus currens z fessus. z cū fuisset
 interrogat⁹ quare. rñdit quia
 inseqbatur z timebat. **T**ūc lepoēs
 dixerunt. **S**tultum fuiss⁹ si preci
 pitassem⁹ nos ppter insecutiōez
 z ppter timorem. qz hoc non solū
 nobis competit s; etiā alijs crea
 turis. ita dñe dico vobis a simile
 mors non īcepit a genere vestro.
 nec terminabitur ī eo. nec ē elie
 dñs. princeps. iuuenis vel senex
 qui puciat a morte. **E**t ideo
 stultissimum est precipitare seipsuz
 z trīstari multū. si mors venando
 ī nemoie vite p̄sentis vener⁹ ali
 quem n̄m. **I**tem ad idem. **C**on
 solatiōē dēmus recipe. qz irreuo
 cabilis est sn̄a. **U**nde a quodam
 sancto viro ī qdā visitatiōe mor
 tuoz audiuit talē fabulaz. **H**eml
 vulpis ibat p vias z venit ad viri
 dariū cuiusdam militis ī q⁹ erāt
 filia cum racemis pulcerimis. z
 qz erat alta. circūibat vulpis z e

babatur. quia non poterat attin
 gere ad racemos. **C**um ergo diu
 laborasset z nihil habuiss⁹ dixit.
 nolo. qz acerbi sunt z destruerent
 mihi dētes. ita dico vobis. **D**eus
 bñdictus habz vnum viridarium
 ī q⁹ est tilia pulcerima sue bea
 titudis. z ī qua sunt racemi. id est
 electi. qui ī statu gr̄e de hoc mū
 do recedunt. nos autē sumus sicut
 vulpis. **E**t ideo cum impossibile
 sit nobis ex quo sunt ī gr̄a eos
 reducere ad nos. cōsolemur sicut
 vulpis faciebat. z dicam⁹ qz nolu
 mus eos habere. **I**tem ad idēz
 cōsolatiōem debemus recipe qz
 terminatur nostra miseria. **L**egit⁹
 ī libro de vij. domis spūss⁹. qz cum
 semel quidam religiosus cōrista
 retur de morte cuiusdam fr̄is sui
 deus misit sibi angeluz suum sub
 specie cuiusdā cartatarij. qui cū
 hac similitudine consolatus est euz.
Dñe dixit angelus. ego hēo duas
 domicellas sub regimine meo. ee
 sub ordinatione mea. vna em̄ est
 pulcra z pulcerima. leta et cum
 magnis diuicijs. z etiā m̄ cuz ma
 gna dote z c. **S**z suum gen⁹ habz
 talem p̄rietatez qz semp vermes
 comedūt eos. z om̄e hospitium ī
 quod intrant deducūt ad mirabi
 lem peupratem. z q̄nto pl⁹ homo
 moratur cum domicellis illi⁹ ge
 neris. tanto plā infortunata z plēs
 dolores eueniunt ei. **P**ecda domi
 cella est turpis nigra z paup. **S**z
 hanc gr̄am habent mulieres sui

Consolatio mortuorum

Generis: quod quancumque strahunt eum
bono homine semper deducunt eum
ad mirabilem prosperitatem. Suant
eum ab omni dolore. omne bonum ei
adducunt. Et si cum malis strahunt
malum eis inducunt. Cum qua ergo
istarum straheritis vos. si vos ope-
teret vel quam daretis nepoti vobis.
Andit religiosus. certe cum nigra
Tunc angelus dicit. pulchra est vita
presens cuius finis sunt vermes. de-
paupertas. perditio gaudij et virtutis.
Secunda nigra est mors. quam liberat a
corruptione mundi. dat hereditatem.
corroborat in amore dei. et ab omni
dolore perpetuo. si est bonus exclu-
dit. Eum ergo hanc dederit deus ve-
stro fratri inuani murmuratis et
hoc dicentes euauit. **I**tem ad idem
Fuit imperator qui hunc filium vni-
cum. misit eum ad belladum. cumque
fuisse. ibi interfectus. et hoc fuisse no-
tificatum patri. **P**ater letus coronam po-
suit in capite. et dixit. **G**ras ago deo
qui filium meum a porta tione fumi
amouit. et de fuitate suprema. et li-
bertatem eternam cum corona p-
bitatis donauit. **E**umque omnes mira-
rentur. dixit imperator. homo viuens f-
uit quatuor mimicis interioribus. que-
tuor mimicis exterioribus. quatuor
mimicis iuxta se. et quatuor mimi-
cis supra se. extra se quatuor elemē-
tis. intra se quatuor humoribus. iux-
ta se diuicijs nobilitati honori et cu-
piditati. supra se amicis penitentibus
dominis et mimicis. et nihilominus mer-
cedem non habet ex istis. **I**tem ad

idem. **R**efert Valerius quod cum ana-
xagori fuisse nunciatum quod filius suus
erat mortuus. **A**ndit. nihil in expe-
ctatum mihi accidit. nec aliquez
ex me natum sciebam esse imorta-
lem. **I**tem ad idem. **R**efert Pa-
lerius quod fuit quidam Comes qui hunc
pulchrum viridarium dedit eum cui-
dam militi et successoribus suis quod
principalis in illo genere qui vte-
tur fructibus illius viridarii tenere-
tur in carcere. et quoniam ille moreretur
magis propinquus. **E**um autem vnde esset
mortuus et filius eius omnino horribi-
liter fleret. fuit interrogatus que-
re sic tristabatur. tunc iuuenis. non
quod mortuus est. sed quod succedo in car-
cere. **C**arcer est tribulatio. virida-
rium est mundus. **M**iles est homo cui
mundus est datus. ut in sudore vultus
sui vescetur pane suo. multi ergo
flent mortuos quod succedunt in tri-
bulationibus. et non quia sunt expedi-
ti de vita. **I**tem osolandi sunt pe-
nitentes. **L**egit in libro vij. domus
spiritus. quod cum quedam mulier recogni-
tis peccatis suis frequenter osolaretur
a deo. et careret semel osolatione
optata. allocuta est suas virtutes
theologicas sic dicens. **F**ides va-
de et ascende per omnes articulos. et
adduc mihi christum benedictum ama-
torem penitentis. **S**pes accede ad
christum et optima donaria promissa pe-
nitenti. **C**aritas intra per omnia vul-
nera christi. per thesaurum sue misericordie. per
camerae sue pietatis. per cellarium
sue bonitatis. per aurem sue potestatis

Consolatio mortuorum

z apposta mihi victus amoris in
dumētuz doloris potū solatōnis
gandiū deuote oīomīs q̄ sunt pro
missa permitēti. **Quarto** cōsolādi
sunt tribulatōnez paciētes. Audi
ni a q̄daz sancto viro in p̄dicatio
ne q̄ mūd⁹ iste erat tanq̄ arbor.
Nam arbor h̄z folia z h̄z fructus
z de vtroq̄z facit vtilitatē suā do
min⁹ arboris q̄ in folijs habz p̄
hibitōnez ab ardoze z a nociuo s̄z
ex fructib⁹ h̄z ditacionē z satura
tionēz. **Silititer** in arboze mūdi sūt
folia tribulationū z fruct⁹ solata
tionū q̄ fruct⁹ solationū h̄nt co
gnicionē tribulationis sed per fo
lia tribulationū vitat ardoze dā
nationis eterne. **Item** ad idem
Legit⁹ fabula q̄ semel q̄dam mer
cator cū azimo suo ibat ad for. Et
q̄ cupiebat ibi esse p̄ temp̄e cuz
a culeo z cū fusta azimū p̄berabat.
Tūc azimus attēdens ad tantā af
flictōne mortem desiderabat. **Eū**
q̄z veniss̄z ad for. z vidiss̄z quō pel
les azimoz mortuoz ducebātur p̄
pedes quō p̄cuciebātur cū bacul
z scindebātur dixit intra se. **Meli**
us est viuē in tribulatōne q̄ mori
z sustinere p̄tes dolores. **Iste** azi
mus ē hō p̄ctōi p̄cussus tribulatio
nibus qui desiderat mori vt illas
possit vitare. **S̄z** si vidiss̄z quo co
opantur illi qui sunt i p̄gatorio
ista essent dulcia essent sibi. **Item**
ad idem. **Legit⁹** i vita z p̄fec. fra
p̄redi q̄ cū quidā cōuenē in q̄dā
tribulatione ess̄z p̄pter hēticorum

maliciam letamiam omnib⁹ hoīs
dicerent visa est beata virgo co
ram filio suo stare z dicē. **Fili** ex
audi eos q̄ aduocata tribulatoz
sum ego z maxie illoz q̄ paciēter
dolores sustinēt. **Item** ad idē. **Le**
gitur in li. de vi. z p̄fect. f̄m p̄e
q̄ cū quidā molestaret⁹ a b̄ aīcis
tpalib⁹ z a vicijs infiorib⁹ z ab i
firmitatib⁹ corpis ad crucifixum
accedēs dixit. **Dñe** ihū xp̄e q̄ oēs
tribulatōnez in tuo corpe ptulisti
esto solatio mea q̄ añ me z post
me in mūdānis intra me in vicijs
iuxta me in reb⁹ tēporalib⁹ supra
me in hōib⁹ solationē non iue
nio. **Tūc** vox de celo audita ē. **Ta**
liū amatoz z p̄fectoz z consolatoz
ego sum. **Et** ideo veni ad me z cō
solatōnib⁹ impleatis z recepto cor
pore xp̄i migravit ad dñm. **Item**
ad idem. **Eū** quidā religionē dese
rens vxorē duxiss̄z z filios p̄creaf
set dū infirmaret⁹ occurrerunt ei
beatus Andreas z beatus Greg.
ipm i omnibus mēbris crudeliter
verberātes. **Tūc** clamauit infirm⁹.
Nō verberāt me q̄ dimisi moā
steriuz mō q̄ duxi vxorem modo
quia sex nūmos a quadā muliere
vidua retinui. **Et** surgens d̄ lecto
accepta cuiusdaz circūstantis ve
ste venit ad ecclesiaz dicens per p̄
ba corporalia p̄ dei grām libera
tus sum a spūalib⁹ z audito euā
gelio requieuit in pace.

De Contemplatōne